

Kainuun Museo
TOIMINTAKERTOMUS
2023

SISÄLLYSLUETTELO

KAINUUN MUSEO	1
MUSEON VUOSI 2023	1
NÄYTTELYT	2
Perusnäyttely	2
Vaihtuvat näyttelyt	2
Galleriahuoneen näyttelyt	5
Kävijät näyttelyittäin	6
Museon lainaamat näyttelyt	7
KOKOELMATYÖ	7
Esine- ja arkistokokoelmat	8
Valokuvakokoelmat	10
ALUEELLINEN VASTUUMUSEOTYÖ	10
Kulttuuriympäristötyö	10
Rakennettu kulttuuriympäristö	12
Arkeologinen kulttuuriperintö	13
YLEISÖTYÖ	14
Opastukset	14
Yleisötapauhtumat	14
TIEDOTUS JA SOSIAALINEN MEDIA	16
HENKILÖSTÖ	17
Vakinainen henkilökunta	17
Määräaikainen henkilökunta	17
KOULUTUKSET	17
TILAT	18
TALOUS	19

Kainuun Museo

Kainuun Museo sai alkunsa maaliskuussa 1930 perustetusta Kainuun museoyhdistys ry:stä.

Syksystä 1977 lähtien museon toiminnasta on vastannut Kajaanin kaupunki. Keväällä 1981 Opetusministeriö nimesi Kainuun Museon maakuntamuseoksi ja vuoden 2020 alusta lähtien museo on toiminut alueellisena vastuumuseona tehtävinään museotoiminnan edistäminen alueella ja kulttuuriympäristötehtävä.

Museon vuosi 2023

Joulukuussa 2022 alkanut museon toimistotilojen peruskorjaus jatkui helmikuun loppuun asti. Osa henkilökunnasta työskenteli väistötiloissa ja osa teki etätöitä. Näyttelyt olivat avoinna normaalisti ja ne keräsivät ennätysmäärän kävijöitä. Koko vuoden kävijämäärä oli 10 579.

Henkilökunnassa koettiin tänäkin vuonna monia muutoksia, esimerkiksi amanuenssi, näyttelyamanuenssi ja rakennustutkija vaihtuivat. Vuoden alussa alkoi Lahden museoiden ja Kainuun Museon yhteinen Valtionvarainministeriön avustama hanke Kulttuuriympäristötieto hyötykäyttöön, johon palkattiin projektitutkija elokuusta alkaen. Vuoden lopulla alettiin valmistella hankehakemusta Oulu2026-vuoteen liittyen yhdessä oululaisten toimijoiden ja Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa.

Kokoelmien siirto uuteen Ketunpolun kokoelmatilaan saatiin vihdoin liikkeelle. Uusi tila vaati vielä laitteita ilmankosteuden hallintaan sekä siivousta. Kokoelmasiirrot aloitettiin taidekokoelmasta ja huonekaluista. Kokoelmasiirrosta johtuen museo pyrki pidättäytymään uusista esinehankinnoista.

Valokuvien kartunta oli myös melko vähäistä. Valokuvien julkaiseminen Finna.fi-sivustolla saatiin pitkän odotuksen jälkeen toimimaan. Kokoelmissa olevien valokuvien digitointi ja luettelointi Collecteen edistyi hyvin.

Vuoden 2023 alueellinen työ toteutui pääsääntöisesti laaditun suunnitelman mukaisesti ja etenkin annettujen lausuntojen määrä oli suuri.

Näyttelyt

Perusnäyttely

Kainuun Museon perusnäyttely esittelee alueen historiaa ja kainuulaisten ihmisten elämää sekä elinkeinoja noin 10 000 vuoden ajalta. Näyttely alkaa seudun mielenkiintoisesta esihistoriasta ja kuljettaa kävijän muun muassa Kajaanin linnan vaiheiden kautta kainuulaisen ihmisen omavaraiseen arkipäivän elämään ja Kainuun teollistumisen ensi vaiheisiin. Näyttelyssä voi tutustua myös Kajaanin kaupungin historiaan.

Museon nykyinen perusnäyttely on valmistunut vuonna 2009. Näyttelyä on kuitenkin uudistettu joiltakin osin vuosien varrella. Perusnäyttelyyn oli mahdollisuus tutustua myös museon kotisivuilla virtuaalierroksen avulla.

Vaihtuvat näyttelyt

Värikkäitä oivalluksia – Camilla Mickwitzin kuvituksia

15.2.-28.5.2023

Näyttelyssä *Värikkäitä oivalluksia – Camilla Mickwitzin kuvituksia* oli esillä lastenkirjailija, kuvittaja ja animaattori Camilla Mickwitzin (1937-1989) 46 originaaliteosta.

Kuvitus-originaalit olivat 1970- ja 1980-luvuilla ilmestyneistä lastenkirjoista ja animaatioista. Teoksissa seikkaili monelle tuttuja hahmoja; Jason, Mimosa, Emilia, Saariston prinsessa ja Pikku Kakkosen aloitusmusiikin hahmot.

Mickwitzin luomat hahmot ratkoivat teoksissa usein erilaisia arkisia ja yhteiskunnallisia pulmia. Teoksissa käsiteltiin edelleen nykyajassakin olevia ajankohtaisia aiheita, kuten luonnonsuojelua, yksinhuoltajuutta, vanhuutta, maastamuuttoa ja sukupuolten tasa-arvoa. Näyttelyssä oli esillä myös vuonna 2022 ilmestyneen Saariston prinsessa -lastenkirjan kuvitusoriginaaleja, jotka Mickwitz piirsi jo 1980-luvulla.

Näyttelyn teokset olivat lainassa Lastenkirjainstituutin kokoelmista. Kainuun Museon näyttely yhdisti monta Mickwitzin luomaa hahmoa saman katon alle ja tarjosi värikkään mahdollisuuden tutustua Mickwitzin tuotantoon. Näyttelykokonaisuus oli suunniteltu kaikenikäisille kävijöille, erityisesti lapset huomioon ottaen.

Värikkäitä oivalluksia — Camilla Mickwitzin kuvituksia
15.2.-28.5.2023

Huussi – Tarinoita tuvan ja tunkion väliltä

18.6.-24.9.2023

Näyttely esitteli huussia useista eri näkökulmista sen historiasta nykypäivään ja tulevaisuuteen. Ulkokäymälä tunnetaan usealla eri nimellä: Huussi, hyysi, makki, pikkula, käymälä, kuivakäymälä... Vielä enemmän kuin on nimiä, huussiin liittyy tarinoita ja muistoja. Näyttelyssä pääsivätkin esille myös Kainuun Museon huussiaiheisen aineistonkeruun avulla kartutetut kuvat ja tarinat.

Huussin historian kautta näyttelyssä tutustuttiin menneeseen arkeen, esimerkiksi kaupunki- ja maaseutuympeiristössä asumisen eroihin. Pihapiirin huussirakennus on vaihdellut aikojen myötä, mistä näyttely esitteli esimerkkejä. Näyttelyssä kerrottiin, millä on pyyhitty ennen vessapaperia. Lisäksi tutustuttiin huussi-aiheisiin uutisiin Kainuusta. Näyttelyssä myös pohdittiin käymäläkulttuuria ja mielikuvia huussista romanttisessa maalaismaisemassa tai pelottavana paikkana.

Huussista sepitetyt runot ja sananparretkin pääsivät esille näyttelyssä. Näyttely oli rakennettu pilke silmäkulmassa, mutta samaan aikaan huomioiden vessoihimme liittyvät epäkohdat: ravintoaineiden kiertämättömyys ja vesistöihin valuminen sekä huuhteluun tuhlatu puhdas juomavesi. Näyttelyssä kuvailtiin hyyskähistoriaa ja pohdittiin toimivampaa toilitulevaisuutta. Näyttelyn yhteistyökumppaneina toimivat Käymäläseura Huussi ry ja Kainuun jätehuollon kuntayhtymä Ekokymppi.

Seinätekstiilejä Kainuun mailta

15.10.2023-24.1.2024

Seinätekstiilejä Kainuun mailta -näyttelyssä oli harvoin esille pääseviä tekstiilikokoelmien helmiä lähes kahdensadan vuoden ajanjaksolta. Kävijöillä oli mahdollisuus nähdä yhdellä kertaa museon kokoelmien ryijyjä, raanuja, täkäniä, kuultokudoksia ja kirjaittuja tekstiilejä.

Suurin osa näyttelyn seinätekstiileistä oli valmistettu Kainuussa, ja useiden seinätekstiilien suunnittelun inspiraatio ammensi lähiympäristöstä. Esillä oli myös muutama muualta tänne kulkeutunut helmi: rannikolta tullut upea vanha ryjy 1800-luvun alkupuolelta ja Lapista tekstiilitaiteilija Elsa Montell-Saanon värikäs raanu. Omien seinätekstiilien lisäksi lainassa oli muutamia teoksia yksityiskokoelmista. Nykyistä paikallista tekstiilitaidetta näyttelyssä edustivat Markku Hernetkosken kirjaillut teokset, sekä pehmeiden sisustuskäsitöiden luoja Tiia Korhosen makrameeteos.

Näyttelyssä tutustuttiin seinätekstiilien historiaan Suomessa. Ryijyt ja raanut eivät aina ole olleet sisustustekstiilejä vaan käyttöesineitä. Yhteiskunnan muutokset näkyvät seinätekstiileissäkin, esimerkiksi sotien tuoma pula-aika vaikutti tekstiilimuotiin. Yksittäiset seinävaatteet kertoivat ajasta ja yhteiskunnasta, mutta lisäksi myös omaa tarinaansa.

Seinätekstiilien värit ja kuviot ovat merkityksellistä yhteistä kulttuuriperintöämme. Näyttely esitteli alueelle tyypillisten värien ja tekstiilikuvioiden, kuten ruusukkaan tai peilikkaan, joiden toivoisi myös saavan tulevaisuudessa uutta elämää. Näyttelyssä oli mahdollista kokeilla ryijysolmun tekoa.

Seinätekstiilejä Kainuun mailta -näyttely on tarjolla myös verkkonäyttelynä Kainuun Museon verkkosivuilla vuoden 2025 loppuun.

Galleriahuoneen näyttelyt

Elettiinpä ennenkin – Kaunislehdon talomuseo

1.3.-23.4.2023

Näyttelyssä esiteltiin Kaunislehdon talomuseon historiaa. Esillä oli muun muassa Kaunislehdon upea helmenpyyntivälineistö, Tommi-puukkoja ja Nauris-Oskarin väkikivi. Vuonna 2023 Hyrynsalmen Kaunislehdossa juhlistettiin museon 50-vuotista historiaa. Kaunislehdon talomuseo on yksi Kainuun suurimmista ulkomuseoalueista. Se muodostuu 21 rakennuksesta ja rakennelmasta ja yli tuhannesta museoesineestä.

Elettiinpä ennenkin – Suomussalmen kotiseutumuseo

3.5.-18.6.2023

Näyttely esitteli Suomussalmen kotiseutumuseota ja Ämmän ruukin historiaa, joka 1800-luvulla toimiessaan loi uusia elämisen edellytyksiä Kainuun korpimaihin. Lisäksi esillä oli tietoa Suomussalmen talvisodassa palaneesta vanhasta kirkosta. Näyttelyssä päästiin kuulemaan myös Herman Einari ”Seppä” Härkösen haastattelu, jossa hän kertoi esimerkiksi puusuksien ja aseiden valmistuksesta sekä metsäkanalintujen metsästyksestä. Näyttely oli tuotettu yhteistyönä Suomussalmen kulttuuritoimen kanssa.

Korpikuusen kyyneleet – Pontikan historiaa

28.6.-15.10.2023

Näyttelyssä tutustuttiin viinanpolton historiaan Kainuussa. Esillä oli tarinoita pontikasta, Erkki Tantun kuvituksia pontikankeitosta, vanhoja valokuvia ja pontikkaan liittyviä esineitä.

“Eihän voi olla parempaa paikkaa” – Kuvia Otanmäen kaivosyhteisöstä

1.11.2023-28.2.2024

Näyttely esitteli Otanmäen ainutlaatuisen kaivosyhteisön elämää 1950-luvulta 1980-luvulle. Mennyttä elämää ja asumista Otanmäessä kuvasivat näyttelyssä valokuvat, videomateriaali ja otteet Otanmäessä asuneiden henkilöiden haastatteluista. Esillä oli myös kaivosyhteisön käytössä ollut videoprojektori. Valokuvissa avautui erityisesti lapsuus ja aktiiviset harrastukset Otanmäen taajamassa. Finna.fi -palvelussa julkaistiin yli tuhat valokuvaa Otanmäen kaivoksesta ja kaivosyhteisön elämästä.

Kävijät näyttelyittäin

Värikkäitä oivalluksia – Camilla Mickwitzin kuvituksia

4146 kävijää

Huussi – Tarinoita tuvan ja tunkion väliltä

3460 kävijää

Seinätekstiilejä Kainuun mailta

1747 kävijää (vuoden 2023 aikana, koko näyttelyssä 2126 kävijää)

Museon lainaamat näyttelyt

Näyttely:	kävijät:
<u>Erkki Mikkolan panoraamakuvia:</u> Hyrynsalmen kirjasto Linnanvirta 2023	500 214
<u>Huussi-näyttely:</u> Vuolijoen pankkitalo	250

Kokoelmatyö

Kainuun Museon kokoelmatyön painopiste siirtyi vuoden mittaan kokoelmien muuttoon. Alkuvuodesta siirrettiin suurin osa museon omasta taidekokoelmasta uuteen kokoelmatilaan deponoitujen taideteosten lisäksi. Kesän ja syksyn aikana uuden tilan puutteita kartoitettiin ja korjattiin ja uusi hyllyjärjestelmä koottiin taideteoksille. Lisäksi suunniteltiin muuton jatkoa ja toteutusta, tehtiin uuteen tilaan tarvikehankintoja ja aloitettiin olosuhdeseuranta.

Uudessa kokoelmatilassa on pinoamisnostin ja sen käyttöä harjoitettiin ensin tyhjiä kuormalavoilla.

Suurin osa deponoiduista eli pitkäaikaislainatuista teoksista saatiin mahtumaan omaan erilliseen huoneeseen.

Lokakuussa muuttoon saatiin avuksi projekti-työntekijä ja uuteen tilaan siirrettiin loput taideteokset. Kaikki taideteokset listattiin, puhdistettiin, kuvattiin ja hyllytettiin. Kuvat sekä tiedot siirroista ja hyllypaikoista päivitettiin museon kokoelmanhallintajärjestelmä Collecteen. Muuton dokumentointi aloitettiin valokuvaamalla pakkausprosessia, siirtoja sekä muita vaiheita ja muutoksia kokoelmatiloissa. Lisäksi muutosta aloitettiin viikoittainen muuttopäiväkirja, joka jää raportiksi tuleville työntekijöille siitä, mitä esineille ja tiloille on tehty ja mistä syystä.

Uuteen tilaan on suunniteltu siirrettävän mm. kokoelmien huonekalut. Vuoden lopussa päätettiin jatkaa muuttoa seuraavaksi huonekaluista. Suunnitelma tarkentui tekstiiliä ja topausta sisältäviin huonekaluihin. Jotta tekstiiliä sisältävien tuhohyönteisten siirtyminen uuteen tilaan estettäisiin, päätettiin tämä osa kokoelmasta pakastaa vuokrattavassa pakastuskontissa seuraavan vuoden alkupuolella.

Muutto vei suurimman osan vuoden kokoelmatyöajasta, mutta myös valtakunnallisen tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkosto TAKO:n toimintaan osallistuttiin pooli 1:n osalta, jonka teema on Ihminen ja luonto.

Yksi poolikokouksista järjestettiin Raaseporissa, jossa päästiin tutustumaan uuteen kokoelmakeskus Leiraan, mikä oli kiinnostavaa Kainuun Museon kokoelmamuuton kannalta. Museon tallennustehtävänä jatkui verkostossa edelleen metsien käyttö harrastustoiminnassa, metsästys ja eräkulttuuri, metsät hyvinvoinnin, luovuuden, elämysten ja innovaatioiden lähteenä sekä sisävesikalustus.

Kainuun Museolla on ollut jo muutaman vuoden ajan toive liittyä Finnaan. Kesällä tuli tieto, että testiharavoinnissa ilmenneitä ongelmia päästään korjaamaan ja syksyllä muuton pyöriessä saatiin iloinen uutinen, että ensimmäisen aineiston voi julkaista Finnaa. Ensimmäiseksi aineistoiksi oli suunniteltu Erkki Mikkolan 197:n panoraamavalokuvan kokonaisuus Kainuun maisemista sekä edellisen vuoden Otanmäen kaivoskokoelman digitointihankkeessa valmistellut aineistot, johon kuului yli tuhat valokuvaa kaivostoiminnasta ja Otanmäen taajamasta. Museon oman Finna-näkymän työstäminen jäi tulevalle vuodelle kokoelmamuuton takia.

Finnaa pääsee tutkimaan valokuvia kaivostoiminnasta 1930-luvulta 1980-luvulle asti. Kuvassa: ensimmäinen veturi Otanmäessä 1952. Kuvaja: Raittinen.

Esine- ja arkistokokoelmat

Kainuun Museon esinekokoelmaan liitettiin vuonna 2023 kuusi hankintaerää, joissa oli yhteensä 18 esinettä. Hankintaerät olivat lahjoituksia yhtä museolöydöksi merkittyä erää lukuun ottamatta. Museolöytönä otettiin kokoelmiin Asemakadulla vastaan tulleet Kajaanin seminaarin kankaiset urheilukilpailunumerot. On mahdollista, että joitain museolöytöjä tullaan ottamaan kokoelmiin kokoelmamuuton tiimoilta myös tulevaisuudessa. Luettelottomia esineitä paljastuu sitä mukaa, kun kokoelmia käydään läpi. Joukossa saattaa olla esineitä, jotka kannattaa ottaa kokoelmiin vähemmälläkin kontekstityiedoilla. Kokoelmien kartunta oli melko vähäistä 2023, koska muuton takia Kainuun Museon esine- ja arkistokokoelmapalvelut laitettiin lahjoitusten ja lainojen osalta kiinni 1.8.2023. Kokoelmapoistoja ei tehty vuonna 2023.

Kainuun Museon esinediaarin mukaan esinekokoelmia oli 21 765 kpl.

Kokoelmanhallintajärjestelmä Collecteen on vuoden 2023 loppuun mennessä luetteloitu 20920 peruskokoelman esinettä. Tämän lisäksi Collectessa on omana kokoelmanaan RIHMA-käsityöperinneprojektin aikana museolle kerätty 90 esineen kokoelma. Collecteen on luetteloitu myös museon kokoelmiin vuonna 2005 liitetty Uutelan esineistö Vaalan Jylhämästä, yhteensä 271 esinettä. Otanmäen kaivoskokoelman esineistöä on digitointihankkeen jälkeen tallennettuna Collecteen 468 esinettä. Paikallismuseoiden kokoelmista Collecteen on siirretty Suomussalmella sijaitsevan Turjanlinnan esineistö, yhteensä 414 esinettä. Vaalan Säräisniemen kotiseutumuseon esinekokoelma (186 esinettä) on luetteloituna Collecteen, mutta vuonna 2023 kokoelma ei ollut enää Kainuun Museon toiminta-alueella ja jatkossa kokoelmasta vastaa Pohjois-Pohjanmaan museo.

Kainuun Museon diaarioitu arkisto II on edelleen karttuva arkistokokoelma ja kokoelma karttui yhdeksällä päänumerolla vuonna 2023. Vuodesta 1982 diarioitu arkisto II sisältää 824 päänumeroa. Diarioimatonta arkistoa I, jota ei enää kartuteta, sisältää 108 päänumeroa. Kartunta koostui kuva- ja esinelahjotuksien yhteydessä saadusta arkistoaineistosta sekä Otanmäen kaivoskokoelman digitointihankkeessa tallennetuista haastatteluista, jotka tallennettiin Kainuun Museon sähköiseen ääniarkistoon. Lisäksi arkistoaineistoa saatiin huussiaiheisen näyttelyn yhteydessä toteutetusta aineistokeruusta. Kainuun Museon arkistokirjakokoelma sisältää 2381 nidettä, joista 1294 nidettä on luetteloitu Collecteen. Arkistokirjakokoelma ei karttunut vuonna 2023.

Valokuvakokoelmat

Kuva-arkiston kartunnasta vuonna 2023 puolet oli omaa tuotantoa ja puolet lahjoituksia. Kaupunginkirjastolta saatu 466 valokuvan lahjoitusta ei ehditty luetteloida Collecteen, vaan sen luetteloiminen jatkuu vuonna 2024. Vanhemmista kuvakokonaisuuksista luettelointi on edelleen kesken muun muassa UPM-Kymmenen lahjoituksesta vuodelta 2009, Anssi Suomalaisen lahjoituksesta vuodelta 2011 ja Oulun yliopiston Kajaanin opettajan-koulutusyksikön lahjoituksesta vuodelta 2013. Kuva-arkiston digitointi ja luettelointitietojen vienti Collecteen eteni vuoden aikana hyvin.

Kokoelmien kokonaismäärä ja kartunta:

Kuvakartunta vuonna 2023 1093 kpl:

- Omat kuvaukset/tallenteet _____ 571 kpl.
- Saadut lahjoitukset (ja museolöydöt) _____ 522 kpl.
- Ostot _____ 0 kpl.
- Kuvakartunnassa käytetyt päänumerot _____ K8515-8574.
- Luetteloitujen kuvatallenteiden kokonaismäärä vuoden 2023 lopussa oli _____ 372 334 kpl.
- Deponoitujen aineistojen määrä vuoden 2022 lopussa oli _____ 21 908 kpl.

Alueellinen vastuumuseotyö

Museotoiminnan edistämistehtävä

Alueellisen vastuumuseon tehtävänä on toimia kulttuuriperinnön asiantuntijana sekä kehittää ja edistää museotoimintaa, toimialansa yhteistyötä sekä kulttuuriperinnön tallentamista ja digitaalista saatavuutta. Maakuntaan suuntautuneita neuvontakäyntejä tehtiin 26 ja tähän työhön osallistui lähes koko museon henkilökunta.

Hyrynsalmen yhtenäiskoululla järjestettiin Kainuun Museon ja Kainuun liiton yhteistyönä Kainuun paikallismuseoiden koulutuspäivä, johon osallistui noin 20 henkeä. Edustusta oli paikalla Museovirastoa myöten, kun Jonina Vaahtolampi piti koulutuksensa aiheesta Ajan ilmiöt ja trendit paikallismuseotyössä. Kainuun Museon henkilökunnasta koulutuksia pitivät Milla Nederström (Hometta ja hyönteisiä: tekstiilikokoelmien uhat ja miten niitä voi torjua), Jarkko Kauppinen (luettelointi ja kokoelmapoliittinen ohjelma) ja Henna Kettunen (Kiehtova museo-opastus).

Kainuun paikallismuseoiden koulutuspäivä Hyrynsalmen yhtenäiskoululla 23.5.2023. Kuva: Kainuun Museo.

Museoviraston paikallismuseoiden hankeavustuksella on kehitetty museotoimintaa seuraavasti:

- Puolanka-Pirtti, perusnäyttelyn laajennus aittaan
- Kuhmon museot, luettelointityön jatkaminen
- Riihipiha-museo, luettelointi Collecte-kokoelmanhallintajärjestelmään
- Suomussalmen kotiseutumuseo, navetan ja maito huoneen oikaisu

Maitolaituri Puolanka-pirtin uudistuneessa näyttelyssä. Kuva: Kainuun Museo.

Verkostotyö oli aktiivista vuonna 2023. Elokuussa Ruukkiryhmä järjesti Rokualla Järvimalmi-seminaarin, johon osallistui toimijoita niin Kainuusta kuin myös Pohjois-Pohjanmaalta. Kainuun Museosta tilaisuuteen osallistui maakunta-amanuenssi, joka piti esitelmän aiheesta Ämmän ruukki. Tämän lisäksi maakuntarajat ylittävää yhteistyötä tehtiin Oulu2026 Euroopan kulttuuripääkaupunki -hankkeessa. Edellä mainitun lisäksi tärkeää verkostotyötä on tehty mm. Kainuun liiton kanssa SOVA-ryhmässä.

Kainuun paikallismuseoita esittelevää Elettiinpä ennenkin -näyttelysarjaa jatkettiin keväällä 2023, kun esittelyvuoron saivat Kaunislehdon talomuseo ja Suomussalmen kotiseutumuseo. Kaunislehdon talomuseo loisti myös Itä-Suomen vuoden paikallismuseokilpailussa, jossa se nappasi voiton Kaunislehdon museo -opintosuunnitelmalla. Kyseinen voitto oli jo toinen perättäinen Kainuuseen.

Kaunislehdon Museo OP5 oli voittaja Itä-Suomen paikallismuseokilpailussavuonna 2023. Kuva: Kainuun Museo.

Koko perheen tapahtumapäivä Kainuun Museon pihamaalla 28.6.2023. Kuva: Kainuun Museo.

Kainuun museot järjestivät perinteisen Käö kahtomassa – Kainuun museoviikon 26.6.-2.7.2023. Museoviikon aikana sai tutustua Kainuussa sijaitseviin paikallismuseoihin, niiden näyttelyihin ja toimintaan sekä Kainuun Museon ja Kajaanin taidemuseon kesän tarjontaan. Museoviikolla järjestettiin yhteensä 15 tapahtumaa, ja Kainuun Museon osalta viikko huipentui 28.6. järjestettyyn koko perheen tapahtumapäivään, jolloin museossa vieraili 152 henkeä.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Museo toimii rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijaviranomaisena Kainuun alueella. Museo antaa rakennettua kulttuuriympäristöä koskevia viranomaislausuntoja mm. Kaavoituksesta ja rakentamisesta sekä muusta maankäytöstä viranomaisille, päättäjille, suunnittelijoille ja muille toimijoille.

Museo antaa myös korjausrakentamiseen ja kulttuuriympäristön hoitoon liittyvää neuvontaa, ohjaa ja toimii asiantuntijana valtionavustusasioissa ja korjaushankkeissa sekä edistää korjausrakentamisen asiantuntemuksen lisääntymistä. Vuonna 2023 Kainuun Museon rakennustutkija teki valvontakäyntejä kolmessa Museoviraston entistämisavustusta saaneessa kohteessa, jotka sijaittivat Kuhmossa, Sotkamossa ja Suomussalmella. Vuonna 2023 Museoviraston entistämisavustuksia ei hakuaikana haettu Kainuussa yhteenkään kohteeseen. Valvontakäyntien lisäksi rakennustutkija kävi korjausneuvontakäynneillä eri puolilla Kainuuta yhteensä viidessä kohteessa.

Rakennustutkija osallistui yhdessä arkeologin kanssa lukuisiin tuulivoimahankkeisiin ja kaavoitukseen liittyviin viranomaisneuvotteluihin sekä antoi näihin hankkeisiin liittyviä lausuntoja. Rakennustutkija oli mukana myös Paltaniemen kulttuuriympäristöselvityksen arvottamistyöpajoissa, joissa työstettiin rakennettujen kohteiden arvotusta Paltaniemen alueella. Selvitys liittyy Paltaniemen kyläalueen osayleiskaavan uudistamiseen, jota varten alueella suoritettiin täydennys- ja päivytysinventointi.

Kainuun Museon ja Lahden museoiden yhteishanke "Kulttuuriympäristötieto hyötykäyttöön – Kulttuuriympäristötiedon digitalisointi ja saavutettavuuden parantaminen kuntien toiminnassa" eteni vuoden 2023 aikana. Hanke on rahoitettu valtiovarainministeriön kuntien digitalisaation kannustinjärjestelmästä. Hankkeen tavoitteena on kehittää Collecte-kokoelmahallintajärjestelmään kulttuuriympäristöosa, jossa on myös kuntien ja viranomaisten aineistojen yhteiskäytön mahdollistava digitaalinen rajapinta. Samalla määritellään tallennettavalle kulttuuriympäristötiedolle laadulliset minimikriteerit ja laaditaan luettelointi- ja inventointiohjeet. Tarkoitus on saada Collecten kulttuuriympäristöosa käyttöön kesäkuussa 2024, mikä parantaa kulttuuriympäristötiedon digitalisointia, saavutettavuutta ja yhteismitallisuutta alueidenkäytön suunnittelun viranomaistyössä. Hankkeeseen palkattiin Kainuun Museolle projektitutkija ajalle 7.8.2023-6.8.2024, joka vastasi hankkeen viiden työpaketin edistämisestä Kainuun Museon osalta yhteistyössä muun museohenkilökunnan kanssa. Työpaketit ovat: Collecten kulttuuriympäristöosa, museon ulkopuolisen viranomaiskäytön mahdollistaminen (rajapinnat), sisäinen käyttöönotto sekä tiedon laatu ja ohjeistus (museot), ulkopuolinen käyttöönotto ja ohjeistus kunnille, digitoinnin pilotointi/käynnistäminen.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Vuonna 2023 Kainuun Museon arkeologi antoi lausunnon 303 metsänkäyttöilmoitukseen. Metsänkäyttöilmoituksiin liittyviä tarkastuksia tehtiin kolme ja arkeologisia valvontoja oli kolme eri puolilla Kainuuta. Yksityisten henkilöiden ilmoitusten perusteella tehtyjä maastokäyntejä tehtiin kahdeksan.

Yhdestä historiallisen ajan ruuhesta otettiin dendrokronologinen näyte ja siitä on tehty myös radiohiiliajoitus. Sotkamosta löytyi lammen kuivatuksessa täysin ehjä siipiruuhi. Se piti pikaisesti dokumentoida ja kantaa turvaan. Maastotöihin kuului myös pienialainen inventointi Paltamossa kainuulaisen arkeologian opiskelijan kanssa,

joka sai näin täydennystä opintoihinsa. Merkittävin metallinetsintäharrastuksessa löytynyt esine oli Sotkamosta esiin tullut rautakautiseksi arvioitu miekan terän kappale. Tällaisia löytöjä ei ole Kainuussa aiemmin tullut esille.

Kainuussa ollaan edelleen suunnittelemassa lukuisia tuulivoimapuistoja, joista useat hankkeet ovat edenneet lausuntokierroksille. Muutamia tuulivoimahankkeisiin liittyviä arkeologisia inventointiraportteja tuli Kainuun Museolle tarkastettavaksi. Kainuun tuulivoimahankkeisiin liittyviin osayleiskaavoihin ja YVA-ohjelmiin arkeologi ja rakennustutkija ovat tehneet yhteistyötä viranomaisneuvotteluissa ja lausunnoissa.

Kainuulaiset ovat ottaneet yhteyttä Kainuun Museoon yhä enemmän arkeologisista havainnoistaan ja tuoneet esinelöytöjä näytille. He ovat myös innokkaasti toimineet oppaina. Kainuun Museo toivoo tällaisen toiminnan jatkuvan.

Yleisötyö

Opastukset

Vuoden aikana museolla vieraili 87 ryhmää opastuksella museon näyttelyihin, mutta myös kirjaamaton määrä omatoimisia ryhmiä. Opastuksia tarjottiin niin perusnäyttelyyn kuin vaihtuviin näyttelyihin.

Yleisötapahtumat

- Kansainvälinen museopäivä 17.5.
- Museon perhepäivä 21.5.
- Käö kahtomassa! Museoviikon perhetapahtuma 28.6.
- Kainuun Museon Joulusuunnistus 29.11.

Vuoden aikana museolla järjestettiin tapahtumia Kansainvälisenä museopäivänä, jolloin kävijöillä oli mahdollisuus tutustua museon rekvisiittakokoelmaan. Museon perhepäivä ja museoviikon perhetapahtuma sekä Kainuun Museon Joulusuunnistus keräsivät osallistujia vauvasta vaariin. Lisäksi Kainuun Museo osallistui Linnanvirta -kaupunkifestivaaliin 12.8. ja 18.11. Kainuun kirjamessuihin jotka järjestettiin Kuhmossa.

Museon perhepäivä järjestettiin yhdessä Kajaanin varhaiskasvatuksen kulttuuritoiminta Silmun kanssa. Tapahtumassa oli toimintapisteitä lapsiperheille, ja samalla pääsi tutustumaan näyttelyihin. Tapahtumassa tarjottiin kakkia ja lapset pääsivät leikkimään ja värittämään. Tapahtumassa vieraili 39 kävijää.

Museoviikon perhetapahtuma järjestettiin osana kesäkuun Kää kahtomassa – Kainuun museoviikkoa. Tapahtuma järjestettiin Kainuun Museon piha-alueella, ja sää suosi tapahtumaa. Ohjelmassa oli yrttien istutusta, tervanaruhajusteiden askartelua, eläinhamojen askartelua, kasvomaalausta, puujalkojen kokeilua ja katuliitupiirtelyä. Kävijöille oli tarjolla lisäksi museon Huussi-näyttelyn inspiroimana huussihistoriatietovisailua. Kävijöille oli tarjolla jäätelöä, kahvia ja mehua. Samalla kävijöillä oli mahdollisuus tutustua museon näyttelyihin. Tapahtumassa vieraili 152 kävijää.

Kuvia Kää kahtomassa -museoviikon perhetapahtumasta 28.6.

Marraskuun loppupuolella Kainuun Museo järjesti Joulusuunnistuksen. Suunnistukseen kuului jouluista historiatietoa sisältävä koko perheen omatoiminen suunnistus kaupungin puistoalueella museon läheisyydessä. Kartat sai noutaa museolta. Samoihin aikoihin myös pienet joulutontut piiloutuivat Kainuun Museon perusnäyttelyn vitriineihin, ja tontut piileskelivät loppiaiseen saakka vitriineissä. Viimeinen rasti Joulusuunnistuksessa oli löytää tontut museolta. Kainuun ammattiopiston taitavat opiskelijat olivat taiteilemassa kasvomaalauksia museolla. Tapahtumaan osallistui 31 kävijää.

Lapsille ongintaa Linnanvirta -kaupunkifestareilla Kainuun Museon pisteellä Teppanan viljamakasiinissa 12.8.

Kaupunkifestivaali Linnanvirtaan Kainuun Museo osallistui tuomalla Teppanan viljamakasiiniin kiertonäyttelyn Erkki Mikkolan panoraamavalokuvista 1930-luvun Kainuusta. Lisäksi viljamakasiinissa oli lapsille ongintaa sekä väritystehtäviä ja kaikille kävijöille historiavisa sekä karttatehtävä omista tärkeistä alueista Kainuussa. Lisäksi oli myynnissä museokaupan tuotteita. Linnanvirrassa museon pisteellä vieraili 214 kävijää.

Tiedotus ja sosiaalinen media

Museon sosiaalisen median aktiivista päivittämistä jatkettiin vuonna 2023. Erityisenä huomiona oli tänä vuonna YouTube-kanavan aktivoiminen videosisällöin. Museo viestii aktiivisesti YouTuben lisäksi Facebookissa, Instagramissa ja X:ssä.

Vuoden aikana vietiin päätökseen Instagramissa museoammattiesittelyt, sekä kuukausittainen kokoelmanosto "kuukauden esine". Kainuun Museo pyrkii sosiaalisen median viestinnässään mainostamaan oman toiminnan lisäksi Kainuun paikallismuseoiden kuulumisia ja tapahtumia. Lisäksi Kainuun Museo ja paikallismuseot saivat käyttöönsä markkinointiin animaatiohahmo Kamun, jolla markkinointia pystyttiin ja pystytään myös tulevaisuudessa edistämään. Kamu-hahmo on Kainuun museo- ja kotiseutuyhdistyksen hallinnoiman hankkeen myötä tehty animaatiohahmo erityisesti Kainuun museoviikon markkinointia varten. Kamu on suunnitellut taiteilija Eeva Kouvalainen.

Eeva Kouvalaisen suunnittelema Kamu-hahmo seikkaillee Kainuun museovikolla.

Tiedotusta jatkettiin menneiden vuosien tapaan. Alkuvuodesta julkaistiin vuoden näyttelyohjelma paperina vuosiesitteenä. Vuosiesitteitä, vaihtuvien näyttelyiden julisteita ja tapahtumiesitteitä jaettiin vuoden mittaan Kajaanissa ja mahdollisuuksien mukaan myös maakunnassa.

Kainuun Museon isoista vaihtuvista näyttelyistä lähetettiin tiedotteet paikallisille tiedotusvälineille. Näyttelyiden lisäksi myös isommista omista tapahtumista tiedotettiin lehtimainoksien, museon verkkosivujen ja sosiaalisen median avulla. Tapahtumat ja näyttelyt näkyivät Visit Kajaani-Oulujärvi ja Tapahtumien Kainuu –sivustoilla.

Henkilöstö

Vakinainen henkilökunta

Alavaikko Sanna, rakennustutkija 15.5.2023 alkaen
Haaraoja Emmi, näyttelyamanuessi (2022), 26.3.2023 saakka
Härkönen Ulla, maakunta-amanuessi (2015), amanuessi (2016), 23.4.2023 saakka (toisen tehtävän hoito Kajaanin kaupungilla 24.10.2022-23.4.2023)
Jokelainen Marjatta, siivooja (2020)
Kauppinen Jarkko, maakunta-amanuessi (2020)
Kettunen Henna, näyttelyamanuessi 13.3.2023 alkaen
Kiiski Aleks, museomestari (2021)
Kinnunen Ritva, toimistosihtööri (2001), laskentasihtööri (2020)
Liukkonen Jaana, museoamanuessi 5.6.2023 alkaen
Luukko Juha, museovalvoja 12.12.2023 alkaen
Mäkinen Antti, tutkija-valokuvaaja (1993), museonjohtaja (1996)
Nederström Milla, tekstiilikonservaattori (2016)
Paitsola Samuli, rakennustutkija (2022) 12.3.2023 saakka
Pöppönen Maria, museoassistentti (2022), työvapaalla 20.12.2023 alkaen
Toivonen Sini, museovalvoja (2022)
Väänänen Jouni, arkeologi (2021)

Määräaikainen henkilökunta

Kikuchi Karoliina, projektitutkija 7.8.2023 alkaen
Kilpeläinen Ulla, museovalvoja (2014) 7.11.2023 saakka
Moilanen Anneli, siivooja 3.3.-31.7.2023
Heikkinen Paula, siivooja 18.7.2023 alkaen
Kovalainen Jenna, kesätyöntekijä/museoharjoittelija 5.6.-4.8.2023, kokoelma-assistentti 2.10.2023 alkaen
Penttinen Ville, museoassistentti 20.11.2023 alkaen
Pöppönen Maria, amanuessi 7.11.2022 - 31.5.2023
Tolonen Anne-Mari, museoassistentti (2022), 31.5.2023 saakka

Koulutukset

Museon työntekijät ovat osallistuneet mm. seuraaviin koulutustilaisuuksiin ja seminaareihin:
Finnan peruskoulutus 21.7.
Finnan hallintaliittymän koulutus 28.5.
Rauta tutuksi - järvivalmismiseminaari 23.8.
Collecten syyspäivät 26.9.
TAKO-syysseminaari 4.10.
Collecte-kahvit pe 17.2, 3.11, 8.12.

Museoiden Finna-tapaaminen 23.11.
Finnan juhlaseminaari 14.12.
Virtuaaliopastuskoulutus 4.5.
Selkoa museosta –seminaari 5.6.
Riihipihan seminaaripäivä 20.7.
Viestintä- ja mediastrateginen valmennus kulttuuritoimijoille 30.8.
Museoalan yleisötyöpäivät 6.-7.9.
Kulttuuria kaikille verkkoklinikka Moninaisuus vs. Inklusiivisuus 29.9.
Ruokahistorian päivät 26.-27.10.
Lapsen ja nuoren kohtaaminen –seminaari 1.11.
Saavutettavat kulttuuripalvelut ja viestintä 9.11.
Kulttuuria kaikille verkkoklinikka Vammaisuus, ableismi ja moninaisuus 24.11.
Yhdenvertaisuus- ja moninaisuuskoulutus 7.12. ja 14.12.
VARK/ kuulemistilaisuuksien valmistelukokous: Keski-Suomi. 13.2.
VARK-kuuleminen 14.3.
Kestävä kehitys ja kulttuuriympäristötyö 30.3.
Arkeologien iltapäivä - aiheena Museokartta ja muinaisjäännösrekisteri 11.5.
Kulttuuriympäristön tietovarannon määrittelytyön etäpaja 16.5.
Kulttuuriympäristön tietovarannon kehittämistyön etäpaja: hyödyt 29.8.
Laserkeilausaineistojen käyttö asiantuntija- ja viranomaistoiminnassa 5.10.
Ohjeluonnos laserkeilausaineistojen käytöstä asiantuntija- ja viranomaistyössä 5.10.
Muinaisjäännösten hoidon osaamisrinki 17.10.
Alueellista museotyötä pinnan alla 26.10.
ISKY-tapaaminen Outokummussa 2.11.
Keskustelu saamelaisesta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä 29.11.
Kulttuurimaisemanhoidon neuvottelupäivät Helsingissä 30.–31.8.
ALVA-museoiden rakennustutkijoiden ja restaurointiasiantuntijoiden tapaaminen Jyväskylässä 28.–29.9.
Kuntotutkimukset ja niiden tulkinta 28.11.
Hiililaskentakoulutus ALVA-museoiden kulttuuriympäristöasiantuntijoille 30.11 ja 7.12.
Valtio restauroi –seminaari 8.12.
Virtavesien kulttuuriperintö tiedotus- ja keskustelutilaisuus 13.12.

Tilat

Museon näyttelytilat sekä pääosa työskentely- ja kokoelmatiloista sijaitsevat Kajaanin kaupungin keskustassa entisessä liike-, toimisto- ja varistorakennuksessa Asemakatu 4:ssä. Tontin päärakennus on kokonaan museotoimen käytössä.

Tilat jakautuvat seuraavasti:

- Asemakatu 4:n kokonaispinta-ala noin 1450 m²
- näyttelytilat noin 520 m²
- kokoelmien säilytystilat noin 327 m²
- toimisto- ja kirjastotilat noin 176 m²
- muita tiloja noin 427 m²

Vaihtuvien näyttelyiden tiloissa on ERCO:n valaisinkiskot ja LED-valaisimet. Perusnäyttelyssä on edelleen 1970-luvulla asennettuja valaisinkiskoja ja valaisintyyppinä on valokuituvaloja, ledvaloja ja valaisinkiskoihin kiinnitettäviä kohdevaloja. Siivousta varten tiloissa on loisteputkivalaisimet. Rakennus on varustettu murto- ja paloilmajärjestelmillä. Museolla on kokoelmatiloja lisäksi Vienankadun kiinteistössä noin 340 m², Otanmäessä noin 780 m² ja Ketunpolun kiinteistössä 585 m². Tilat on vuokrattu Kajaanin kaupungin toimitilapalveluilta ja Kajaanin Teknologiakeskus Oy:ltä.

Talous

Vuosi 2023	Talousarvio	Toteutunut	Toteutunut 2022
Toimintakulut	853.363	887.395	771.144
Toimintatuotot	34.344	40.395	33.033
Toimintakate	819.019	847.000	738.110
Poistot, rah.kulut	6.410	6.417	6.410
Tilikauden tulos	825.430	853.417	744.521

Vuoden 2023 lakisääteinen valtionosuuden määrä oli 378.675 €.

Hanke

Toimintakulut	39420
Toimintatuotot	26138
Tilikauden tulos	13283

Kainuun Museo
Asemakatu 4, 87100 Kajaani
p. 044 7100 494
www.kainuunmuseo.fi